

بررسی سیر تحول پلانهای مسکونی در دوره قاجاریه

تورج جلیلی^۱، ناصر سیاحی^۲، حبیب حردانی

تورج جلیلی: دکتری تخصصی معماری Toorag.Galili@gmail.com

ناصر سیاحی: دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماهشهر Siahe_m90@yahoo.com

حبیب حردانی: دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماهشهر hardani_habib@yahoo.com

چکیده

تمرکز بر روی معماری مسکونی به عنوان کالبد اصلی شهر ما را به این سمت رهنمون می‌سازد که در کنار شناخت شرایط اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و... در دوره‌های مختلف ایران با فهم نکات مثبت و منفی این نوع معماری و استفاده از تجارب معماری مدرن در ایران در پی بهبود شرایط سکونت فعلی باشیم در این میان خانه به عنوان اصلی‌ترین فضای معماری و به عنوان فضایی که انسان بیشترین اوقات خود را در آن سپری می‌کند حائز اهمیت است. با تامل در پلانهای مسکونی در دوره قاجار دیده می‌شود که عناصر مهم ایرانی - اسلامی در این معماری وجود نداشته است. معماری قاجار معماری خانه سازی و خانه‌های مسکونی بود که با الگو گرفتن از پلانهای متفاوت قدیمی مسکن سبک جدیدی را ارائه نمود. این پژوهش بر اساس روش کیفی - توصیفی به بررسی معماری بناهای مسکونی در دوره قاجاریه با تمرکز بیشتر بر روی سه مسکن خانه طباطبایی، خانه آل یاسین و خانه باکوچی کاشان با رویکرد اقلیمی و شکلی می‌پردازد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد سبک پلانهای مسکونی به صورت مستقل و با التقاطی معرف تدوین الگویی جدید در مسکن گردید، تا قبل از دوران قاجاریه فضاهای معماری سنتی بر مبنای فرهنگ محلی و اقتصاد مردم آن زمان طراحی می‌شد ولی با توجه به ارتباطات مردم با اروپا و دنیای غرب شیوه جدید چیدمان فضایی اصیل در مسکن ایرانی وارد شد.

واژگان کلیدی: خانه‌های مسکونی، قاجار، طراحی، سبک.

۱. مقدمه:

نیاز به مسکن یکی از اساسی‌ترین نیازهای بشر می‌باشد با توجه به تاثیر پذیری مسکن از نیازها، توانایی‌ها، امکانات و محدودیت‌ها در هر دوره‌ی زمانی به گونه‌ای خاص نمود یافته است. در دوران قبل از قاجار ساخت و ساز بصورت تجربه‌ای صورت می‌گرفت و کلماتی همچون شاگرد و استاد در ساخت خانه‌ها زیاد به گوش میرسید و خانه‌های مردم آن زمان از ضوابط خانه‌های ایرانی تبعیت می‌کرد که دارای اتاقهای سه دری و پنج دری و حیاط مرکزی بوده و فضاهای ورودی شامل هشتی و دالان دهلیز می‌شد و خانه‌های اشراف و طبقات مرفه مشابه کاخها و عمارتها ساخته می‌شد لیکن با سرکار آمدن قاجار تعلیم معماری توسط اساتید اروپایی در دارالفنون شروع گردید. با گسترش رفت و آمد شاهان به اروپا تداوم سنتهای موجود در هنر و معماری ایران در دوره قاجار دچار گسست شد.